

STREIKERETTENS OMFANG ETTER ILO OG EMK BETYDNING FOR NORSK RETT

Lornts Nagelhus, advokat / utreder LO

Kurt Weltzien, advokat NHO / førsteamanuensis II Høgskolen Kristiania

Paal Berg-seminaret, 8. mai 2019

OVERSIKT OVER OPPLEGGET

I: Termer og begreper – «en streik er ikke en streik»

II: Omfanget av «streikeretten» etter ILO-konvensjonene

III: Omfanget av «streikeretten» etter EMK

IV: Gjennomslaget i norsk rett

I: TERMER OG BEGREPER

«STREIKERETT»

«En streik er ikke en streik» i dette foredraget

Norsk rett con internasjonale konvensjoner

Hvert system har sine egne autonome definisjoner

«Streik», jf. EMK og ILO

Objektive
kjennetegn

Politisk
demonstrasjonsstri
k

«arbeidsstans»

Sympatistrei
k

«arbeidsstans»

Streik

Lockout

Blokade

Annen
arbeidskam
p

ethvert tiltak

Boikott

«oppfordring, avtale eller
liknende tiltak»

Subjektive
kjennetegn

«tvinge frem en løsning»
overfor andre enn
arbeidsgiver /
egne arbeidstakere

«tvinge frem en løsning»
overfor egen arbeidsgiver /
egne arbeidstakere

«tvinge, skade eller straffe»
+
hindre eller vanskeliggjøre
økonomiske samkvem

Tolkning

- Norsk rett

- Alminnelig rettskildelære
- Særlige regler om forrang i visse tilfeller:
 - EØS-loven § 2
 - MR-loven § 3

- Traktater

- Alminnelige regler for traktattolkning i folkeretten
- Kodifisert i Wien-konvensjonen om traktatretten art. 31-33

Tolkes «dynamisk» og «komparativt» der ute,
og har forrang her hjemme

Ordlyden, først og fremst

SECTION 3. INTERPRETATION OF TREATIES

Article 31. GENERAL RULE OF INTERPRETATION

1. A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose.
2. The context for the purpose of the interpretation of a treaty shall comprise, in addition to the text, including its preamble and annexes:
 - (a) Any agreement relating to the treaty which was made between all the parties in connexion with the conclusion of the treaty;
 - (b) Any instrument which was made by one or more parties in connexion with the conclusion of the treaty and accepted by the other parties as an instrument related to the treaty.
3. There shall be taken into account, together with the context:
 - (a) Any subsequent agreement between the parties regarding the interpretation of the treaty or the application of its provisions;
 - (b) Any subsequent practice in the application of the treaty which establishes the agreement of the parties regarding its interpretation;
 - (c) Any relevant rules of international law applicable in the relations between the parties.
4. A special meaning shall be given to a term if it is established that the parties so intended.

«Komparativ metode»

Andre lands-juss
EU-juss
Sosialpakt-juss
ILO-juss

Art 11. Forsamlings- og foreningsfrihet¹

1. Enhver har rett til fritt å delta i fredelige forsamlinger² og til frihet til forening med andre, herunder rett til å danne og slutte seg til fagforeninger for å verne sine interesser.³
2. Utøvelsen av disse rettigheter skal ikke bli undergitt andre innskrenkninger enn de som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet eller offentlige trygghet, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral eller for å beskytte andres rettigheter og friheter. Denne artikkel skal ikke hindre at lovlige innskrenkninger blir pålagt utøvelsen av disse rettigheter for medlemmene av de væpnede styrker, av politiet og av statsforvaltningen.

RMT v. UK, application 31045/10, flertallet

the Convention, the interpretation of such elements by competent organs, and the practice of European States reflecting their common values.”

It would be inconsistent with this method for the Court to adopt in relation to Article 11 an interpretation of the scope of freedom of association of trade unions that is much narrower than that which prevails in international law. In addition, such an understanding of trade union freedom finds further support in the practice of many European States that have long accepted secondary strikes as a lawful form of trade union action.

77. It may well be that, by its nature, secondary industrial action constitutes an accessory rather than a core aspect of trade union freedom, a point to which the Court will revert in the next stage of its analysis. Nonetheless, the taking of secondary industrial action by a trade union, including strike action, against one employer in order to further a dispute in which the union's members are engaged with another employer must be regarded as part of trade union activity covered by Article 11.

78. The Court therefore concludes that the applicant's wish to organise secondary action in support of the Hydrex employees must be seen as a wish to exercise, free of a restriction imposed by national law, its right to freedom of association within the meaning of Article 11 § 1 of the Convention. It follows that the statutory ban on secondary action as it operated in the example cited...

United Nations, A/CN.4/L.482, pp. 173-205; and C. McLachlan, "The Principle of Systemic Integration and Article 31(3)(c) of the Vienna Convention", 54 *International and Comparative Law Quarterly* (2005), pp. 279-320).

The reference to "external" international law may be particularly useful in two situations. First, if the exact meaning of a term or phrase is not clear, resorting to other pertinent rules of international law may be a useful tool for clarifying the meaning of the provision. Other relevant treaties may serve as an international legal dictionary (compare C. McLachlan, *op. cit.*, p. 315). In such a situation, one may legitimately take into account treaties binding only some of the parties to the treaty to be interpreted, as guidelines stemming from other treaties are in any event not binding for the interpreter.

There is also a second situation in which it is necessary to take into account other relevant rules of international law, namely where the treaty to be interpreted conflicts with other rules of international law. In such a situation the interpreter should try to find an interpretation which makes it possible to avoid or, at least, to minimise the conflict of rules.

Rules binding only some of the parties may be taken into account but they cannot be considered as a decisive argument for the interpretation of a treaty provision. On the contrary, a situation where a rule of international law is applicable to some of the States Parties to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms is an important argument, albeit not decisive, against aligning the interpretation of the Convention with that rule.

Article 31 § 3 (c) of the Vienna Convention sets up a rule of *interpretation*. It is mainly a tool for clarifying the meaning of ambiguous or obscure terms and phrases and not for extending the scope of treaty obligations irrespective of its wording. Article 31 § 3 (c) of the Vienna Convention may not be understood as an entitlement to align the meaning of a treaty with the content of other rules of international law, especially if those rules are not binding on all the parties to the treaty to be interpreted. In particular, this provision should not justify referring to rules that bind only some of the States Parties to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in order to align its content with those rules, without duly taking into account the wording of the provisions under interpretation.

3. It should be stressed that the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms establishes a minimum standard for a selective catalogue of rights. In this context, it is interesting to note the

RMT v. UK, application 31045/10, concurring opinion
Judge Wojtyczek

- (1) Helt uenig i flertallets tolkningsmetodikk
- (2) Ordlyden – over alt annet!
- (3) Bare relevant å ty til andre internasjonale kilder når
 - Ordlyden er uklar
 - Konflikt mellom flere internasjonale forpliktelser

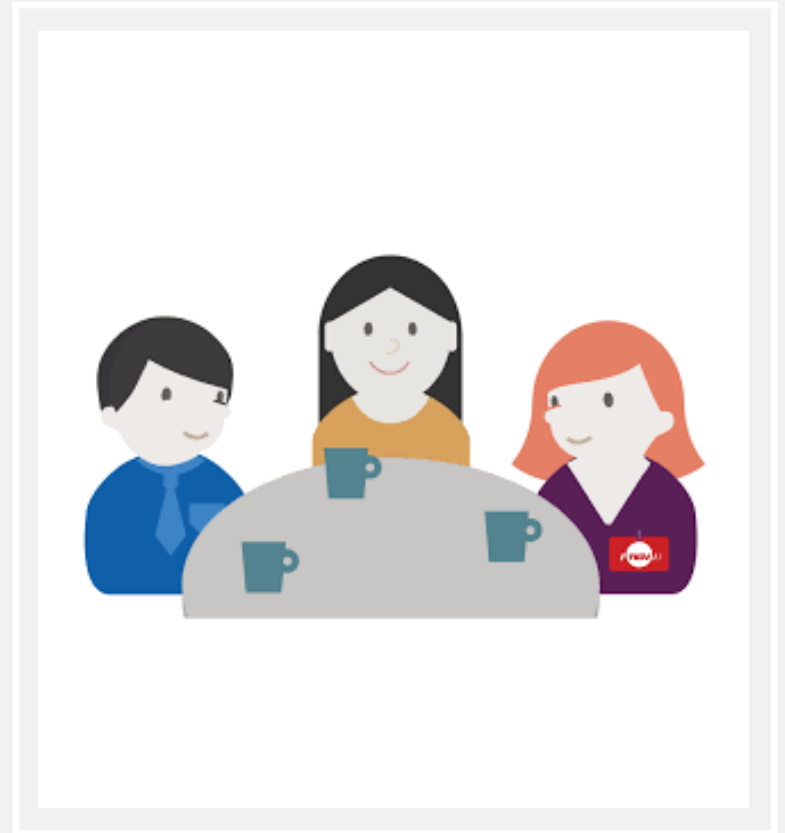
II: OMFANGET AV «STREIKERETTEN» ETTER ILO-KONVENSJONENE

KORT OM STRUKTUREN I ILO

ILO er unikt i FN-systemet med sin trepartsstruktur, bestående av fagforeninger, arbeidsgiverorganisasjoner og medlemslandenes myndigheter. Alle de tre partene har beslutningsmyndighet.

Representanter fra arbeidstakere og arbeidsgivere står på lik linje med myndighetene i utformingen av konvensjoner og programmer i ILO. Denne trepartssammensetningen er ILOs styrke og preger styrearbeidet og hele organisasjonens arbeid.

ILOs tre søyler

1. Den internasjonale arbeidskonferansen

- ILO generalforsamling (årlig)
- Velger styre, vedtar budsjett), vedtar internasjonale arbeidsstandarder (**konvensjoner og anbefalinger**) og fungerer som et internasjonalt forum for arbeids- og sosiale spørsmål
- Hvert medlemsland: fire delegater til konferansen, (2 fra myndighetssiden, 1 arbeidstakersiden og 1 fra arbeidsgiversiden.)
- De tre partene uttaler seg og stemmer uavhengig av hverandre

2. ILOs styre

- Møtes tre ganger i året
- Trepartsstruktur – totalt 56 medlemmer, hvorav 28 representanter fra myndighetene, 14 fra arbeidsgiverne og 14 fra arbeidstakerne.
- Ti faste styreplasser for myndighetene fra Brasil, Frankrike, Kina, India, USA, Storbritannia, Tyskland, Russland, Italia og Japan

3. Det internasjonale arbeidsbyrået

- ILOs sekretariat og operasjonelle hovedkvarter.
- Arbeidsbyrået tar seg av den daglige driften av hovedkvarteret i Genève.
- Det internasjonale arbeidsbyrået ledes av generaldirektøren

ILO-KONVENSJON NR. 87

C087 - Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87)

Article 3

1. Workers' and employers' organisations shall have the right to draw up their constitutions and rules, to elect their representatives in full freedom, to organise their administration and activities and to formulate their programmes.
2. The public authorities shall refrain from any interference which would restrict this right or impede the lawful exercise thereof.

Article 10

In this Convention the term **organisation** means any organisation of workers or of employers for furthering and defending the interests of workers or of employers.

Ingen eksplisitt referanse til «streikerett»

ILO OVERVÅKNINGS- OG TILSYNSSTUKTUR

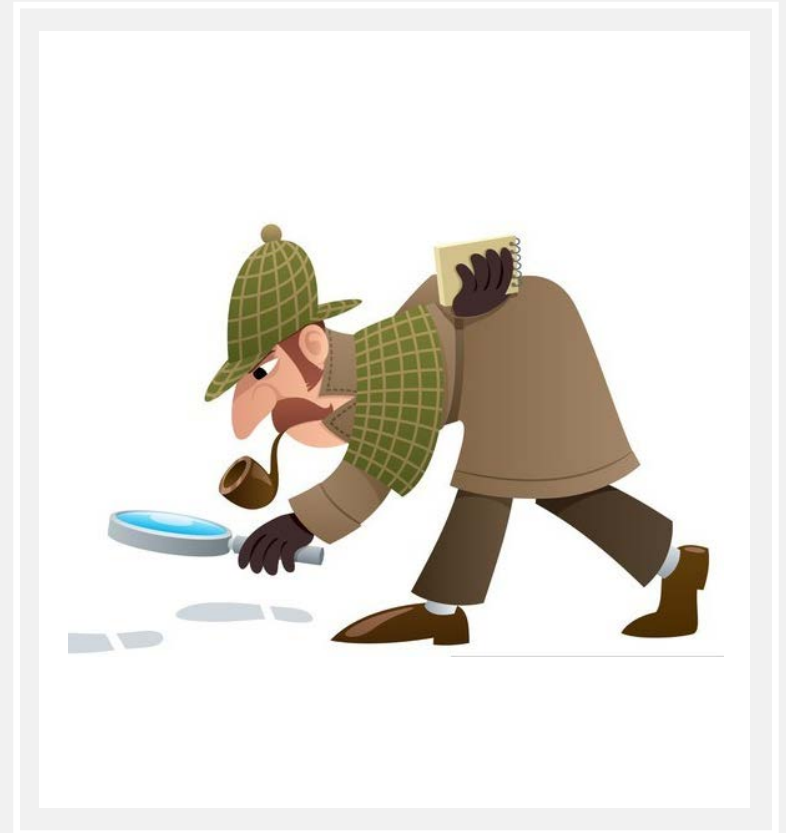
“Dobbeltsporet system”

Løpende og regelmessig tilsyn

(Rapport > Ekspertkomitéen > Gjennomføringskomitéen > Politisk dialog)

Organisasjonsklage

(Klage > Organisasjonsfrihetskomitéen > ILOs styre)

KOMITEENES RETTSKILDEMESSIGE STATUS

ILC.108/III(A)

Mandate

32. The Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations is an independent body established by the International Labour Conference and its members are appointed by the ILO Governing Body. It is composed of legal experts charged with examining the application of ILO Conventions and Recommendations by ILO member States. The Committee of Experts undertakes an impartial and technical analysis of how the Conventions are applied in law and practice by member States, while cognizant of different national realities and legal systems. In doing so, it must determine the legal scope, content and meaning of the provisions of the Conventions. Its opinions and recommendations are non-binding, being intended to guide the actions of national authorities. They derive their persuasive value from the legitimacy and rationality of the Committee's work based on its impartiality, experience and expertise. The Committee's technical role and moral authority is well recognized, particularly as it has been engaged in its supervisory task for more than 90 years, by virtue of its composition, independence and its working methods built on continuing dialogue with governments taking into account information provided by employers' and workers' organizations. This has been reflected in the incorporation of the Committee's opinions and recommendations in national legislation, international instruments and court decisions.

Formelt

1. Ikke bindende
2. Veiledende
3. «Overbevisningsverdi»

Reelt

Stor betydning pga EMDs
«komparative metode»

STRIDEN OM STREIKERETTEN – ARBEIDSKONFERANSEN 2012

13.22 Arbeidskonferansen 2012 – og tiden deretter

Siden overvåkningsorganenes praksis ikke er rettslig bindende, kan det reises spørsmål om streikeretten egentlig er omfattet av ILO-konvensjon nr. 87. Et slikt spørsmål ble reist på Arbeiderkonferansen i 2012.⁴¹¹ Arbeidsgiverdelegatene gjorde da gjeldende at streikeretten ikke var omfattet av ILO-konvensjon nr. 87. Rent praktisk kom dette til uttrykk ved at arbeidsgiverdelegatene i Gjennomføringskomitéen nektet å behandle noen saker som omhandlet streikeretten, slik at hele arbeidet i komitéen ble lammet for første gang siden 1927.⁴¹² Arbeidsgiversidens hovedsynspunkt var at streikeretten ikke fremgår av ordlyden i konvensjonen, samtidig som Ekspertkomitéen ikke hadde rettslig mandat til å foreta autoritative fortolkninger av konvensjonen.⁴¹³

⁴⁰⁷ Ben-Israel 1988, s. 93–94.

⁴⁰⁸ La Hovary 2013, s. 346–348.

⁴⁰⁹ «Collective Bargaining in the Public Service: A way forward», Report from the ILO Committee of Experts to the 102nd session of the International Labour Conference, 2013.

⁴¹⁰ Creighton 2014, s. 316.

⁴¹¹ Det er for øvrig ikke første gang at spørsmålet har vært reist, se nærmere Novitz 2003, s. 109–123.

Extracts from the Record

AG:

- Ordlyden verner ikke
- «Direct action» har vern (streik mot egen AG)
- Men ikke en «global, presis, detaljert, absolutt og uinnskrenket» streikerett

AT:

- Streik uadskillelig fra foreningsretten

KOMPROMISSET FRA 2015

INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION

TMFAPROC/2015/2

Tripartite Meeting on the Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87), in relation to the right to strike and the modalities and practices of strike action at national level

Geneva
23–25 February 2015

Outcome of the Meeting

The tripartite constituents met in Geneva from 23 to 25 February 2015 in accordance with the decision GB.322/INS/5 adopted by the Governing Body at its 322nd Session (November 2014).

The meeting was conducted in a constructive atmosphere. The social partners presented a joint statement concerning a package of measures to find a possible way out of the existing deadlock in the supervisory system. The Government group expressed its common position on the right to strike in relation to freedom of association and also delivered a second statement in response to the social partners' joint statement. The two statements from the Government group and the Joint Statement from the Workers' and the Employers' Groups are attached to this document. All statements made during the Tripartite Meeting will be included in the report of the Meeting.

Ekspertkomitéens mandat godkjent (mao: ikke-bindende, bare veiledende)

To års «forsøksperiode» - enes om hvilke saker som skulle behandles i Gjennomføringskomitéen

10 Right to strike

To-sporet system, men symbiotisk forhold

.....

Importance of the right to strike and its legitimate exercise

Objective of the strike (strikes on economic and social issues, political strikes, solidarity strikes, etc.)

Types of strike action

Prerequisites

Recourse to compulsory arbitration

HVA FØLGER SÅ AV KOMITÉENES PRAKSIS?

PRAKSIS – ET FORSØK PÅ OPPSUMMERING (I)

- **Fundament:**
 - Streikerett er iboende avhengig av retten til å organisere seg («intrinsic corollary»)
 - Fundamental og essensiell rettighet for arbeidstakerne for å kunne forsvare sine interesser
- **Formål** med streik:
 - Økonomiske og sosiale forhold, politiske streiker, sympatiaksjoner m.v.
 - Streik kan ikke bare begrenses til interessekonflikter
 - Dersom fredsplikt: krav om rett til konfliktløsningsmekanismer
 - Et absolutt forbud mot sympatistreik kan lede til misbruk

PRAKSIS – ET FORSØK PÅ OPPSUMMERING (II)

- **Objektive** former for streik
 - Alle former tillatt så lenge de er fredlige (wild-cat, tools-down, go-slow, working to rule and sit-down)
- **Begrensninger i streikeretten** (+ kompensierende tiltak)
 - Akutt nasjonal krise (force majeure?)
 - Offentlig sektor – ikke nødvendigvis streikerett for offentlige tjenestemenn
 - Essensielle tjenester
 - (ikke uttømmende): sykehus, elektrisitetsforsyning, vannforsyning, telefontjenester, brannvesen, fengselsvirksomhet, flyveledervirksomhet

PRAKSIS – ET FORSØK PÅ OPPSUMMERING (III)

- Ikke essensielle tjenester
 - (ikke uttømmende): radio/TV, petroleumssektoren, havner, bank, skatteinnkrevning, butikker og fornøylesparker, gruvesektor, transportsektoren, post, avfall, hfall, jordbruk, undervisning...
- Minimumstjenester

Situations and conditions under which a minimum operational service could be required

606. The establishment of minimum services in the case of strike action should only be possible in: (1) services the interruption of which would endanger the life, personal safety or health of the whole or part of the population (essential services in the strict sense of the term); (2) services which are not essential in the strict sense of the term but where the extent and duration of a strike might be such as to result in an acute national crisis endangering the normal living conditions of the population; and (3) in public services of fundamental importance.

NORSK RETT I MØTE MED ILO (I)

- **Norge:** klaget inn for ILO 12 ganger i perioden 1964-2012 for bruk av tvungen lønnsnemnd – ILO konstatert brudd i 11 tilfeller
 - 4 ganger i oljesektoren
 - 3 ganger i offentlig sektor (lærere, politiet, kommune)
 - 1 elektrisitetssektoren
 - 1 finanssektoren
 - 1 våpenindustrien
 - 1 sjøfart
 - Ikke kritikk for inngrep i apoteksektoren

NORSK RETT I MØTE MED ILO (II)

Nordlandsykehuset nå utgjorde en fare for liv og helse.

Statens helsetilsyn fant også at det store etterslepet som fulgte av streiken ville være svært krevende og ta lang tid å håndtere. De berørte fagområdene og rammede pasientene var i deler av tjenesten som har begrenset kapasitet, både lokalt og regionalt. Flere av disse manglet også et privat tilbud som kunne avhjelpe situasjonen. Samtlige berørte foretak rapporterte at det ville kreve ekstraordinære tiltak som kveldspoliklinikker og overtid for å håndtere situasjonen. Dette forutsatte da frivillighet både fra de medarbeiderne som hadde vært i konflikt og andre personellgrupper.

4 Konklusjon

Med grunnlag i Helsetilsynets vurdering og den fastlåste situasjonen vurderer Arbeids- og sosialdepartementet at hensynet til liv og helse gjør det nødvendig å løse arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter uten ytterligere arbeidskamp.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten, men det åpnes likevel for inngrep dersom streiken setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten

4

Prop. 10 L

2016-2017

Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 (helseforetakene)

under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner streikeretten. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan foretas begrensninger i streikeretten som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

Arbeids- og sosialdepartementet er av den oppfatning at tvungen lønnsnemnd i den omhandlede arbeidskonflikten er innenfor rammen av de konvensjonene Norge har ratifisert. Dersom det skulle påvises motstrid mellom internasjonale

konvensjoner og Norges bruk av tvungen lønnsnemnd, mener Arbeids- og sosialdepartementet at det under enhver omstendighet er nødvendig å gripe inn i konflikten.

Arbeids- og sosialdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og Spekter i forbindelse med tariffoppgjøret 2016 (helseforetakene).

NORSK RETT I MØTE MED ILO (III)

Rt. 1997.580 OFS

Stortinget og Kongen i statsråd har siden ratifikasjonen av ILO-konvensjonene nr 87 og nr 98 i 1949 og 1955 gitt tilkjenne at Norge ikke har forpliktet seg til å unnlate å bruke tvungen lønnsnemnd når betydelige samfunnsinteresser tilsier dette. Norges standpunkt har i alle fall i forbindelse med klagesakene kommet klart til uttrykk overfor ILOs organer, og i forbindelse med ratifiseringen av FNs [konvensjon](#) om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Ved bedømmelsen av om

Side 590

Norge har påtatt seg en folkerettslig forpliktelse til å begrense bruken av tvungen lønnsnemnd i forhold til ILO, må norske domstoler legge vesentlig vekt på Stortingets og regjeringens forutsetninger da Norge forpliktet seg.

III: OMFANGET AV
«STREIKERETTEN» ETTER EMK

EMK

Vedtatt 4. november 1950

Beskytte menneskerettighetene
og grunnleggende friheter

Norge ratifiserte konvensjonen i
1952

Trådte i kraft 3. september 1953

I 1999 implementert gjennom
MR-loven

Artikkel 11 - ordlyd

Art. 11 **Forsamlings og foreningsfrihet**

1. Enhver har rett til fritt å delta i fredelige forsamlinger og til frihet til forening med andre, herunder rett til å danne og slutte seg til fagforeninger for å verne sine interesser.

Inneholder unntak i nr. 2, dvs. regulering av når begrensninger er tillatt

Mer om ordlyden i art. 11

Ordlyden retter seg mot individet og garanterer individet visse rettigheter.

Ordlyden forutsetter at fagforeninger kan dannes og gir også i så henseende vern.

Ordlyden er taus om aksjonsformer.

Utviklingen i praksis - artikkel 11

EMD: Schmidt & Dahlström, 5589/72

EMD skriver «inn» streikerett i artikkel 11, men ...

«the grant of a right to strike represents without any doubt one of the most important of these means, but there are others»

Utvikling – frem og tilbake i 2002?

EMD avsa to avgjørelser i 2002

Unison vs. UK

- EMD gjentar at etter konvensjonen ikke uttrykkelig følger noen rett til å streike
- Fagforeningene har en rett til å beskytte medlemmenes «occupational interests»
- EMD trekker frem at det var gjennomført kollektive forhandlinger, mekling og streiket i 36 timer ved at Unison;
- «had enjoyed several means of protecting their occupational interests»
- “the national authorities were justified in resorting the to compulsory arbitration”

Utvikling – frem og tilbake i 2002?

EMD avsa to avgjørelser i 2002

OFS

- «does not secure any particular treatment of trade union members by the State»
- «there is no express inclusion of a right to strike or an obligation on employers to engage in collective bargaining»
- «the Court further considers that the prohibition of the strike must be regarded as a restriction ...»
- «the Court therefore does not find that the respondent State has exceeded the margin of appreciation ...»

Interesestvistene

Schmidt &
Dahlström
(1976)

- Leaves each state a free choice of the means to be used (to protect members' int.)
- The ... right to strike represents ... one of the most important of these means, but there are others

OFS (2002)

- It follows that restrictions imposed by a Contracting State on the exercise of the right to strike do not in themselves give rise to an issue under Art 11

Wilson &
Palmer (2002)

- the Court does not consider the absence ... of an obligation on employers to enter into collective bargaining in itself, to a violation of Art 1
- ...the essence of a system of collective bargaining is that it must be possible for a trade union ..., including, if necessary, organising industrial action, with a view to persuading the employer

EMD utvikler streikeretten

EMD og streikerett (andre formål enn interessedriv)

Dilek vs. Turkey (2007)

Enerji Yapi-Yol Sen vs. Turkey (2009)

- Fagforening planla en én-dags streik til støtte for krav om rett til kollektive forhandlinger i offentlig sektor.
- Staten besluttet i forkant at de som deltok i streiken, ville bli møtt med sanksjoner.

Strike actions, which enables a trade union to make its voice heard, constitutes an important aspect in the protection of trade union members' interests.

.. that the right to strike is recognised by the ILO supervisory bodies as an indissociable corollary of the right of trade union association that is protected by ILO 87.

EMD – sammenfatning i RMT

(© Stein Evju)

Den tyrkiske linjen

Karacay, Dilek, Urcan

↓
Yapi-Yol Sen

↓
(Kaya et Seyhan, Cerikci)

Interessetvist

Schmidt & Dahlström

OFS
Wilson & Palmer

RMT

(Tymoshenko, Sindikat og Ognevenko)

RMT (2014)

Secondary action:

- ... constitutes an accessory rather than a core aspect of trade-union freedom
- Nonetheless, the taking of secondary industrial action..., including strike action, ..., must be regarded as part of trade-union activity covered by article 11.

EMD om tidligere praksis og anførelse om «essential»:

- ... strike action is clearly protected by Art. 11.
- ... the Court does not discern any need in the present case to determine whether the taking of industrial action should now be accorded the status of an essential element of Art. 11

Oppsummering EMK

Gjennom RMT-avgjørelsen er en rett til streik anerkjent å være beskyttet av artikkel 11

– Dette er senere bekreftet gjennom flere etterfølgende avgjørelser

- Tymoshenko (2014), avsn. 78
- Hrvatski Sindikat (2014), avsn. 49
- Ognevenko (2018), avsn. 61:

«restrictions ... is not limited to bans and refusals to authorise the exercise of Convention rights, but also embraces punitive measures taken after such rights have been exercised»

Begrensninger på streikeretten

EMK artikkel 11 (2)

Unntaket etter art. 11 (2)

Utøvelsen av disse rettigheter skal ikke bli undergitt andre innskrenkninger enn de som er **foreskrevet ved lov** og **er nødvendige** i et demokratisk samfunn av hensyn til den **nasjonale sikkerhet eller** offentlige trygghet, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.

Unntaket – art. 11 (2)

Demir

However, it must also be borne in mind that the exceptions set out in Article 11 are to be construed strictly; only convincing and compelling reasons can justify restrictions...

Demir

States have only a limited margin of appreciation, which goes hand in hand with rigorous European supervision embracing both the law and the decisions applying it, including those given by independent courts»
avsn. 119

RMT

Sympati streik
– EMD
oppstiller en
videre
skjønnsmargin
avsn. 86

Ognevenko

EMD gjentar formuleringen i Demir og tilføyer:
«These restrictions should therefore be confined to the «exercise» and must not impair the very essence of the right to organise»

Art. 11 (2) - OFS

EMD konstaterte at;

- inntektstapet ville være stort
- leveringstryggheten til kontinentet kunne bli truet, noe som kunne skadet bedrifter og husholdninger på kontinentet og Norges rennommé

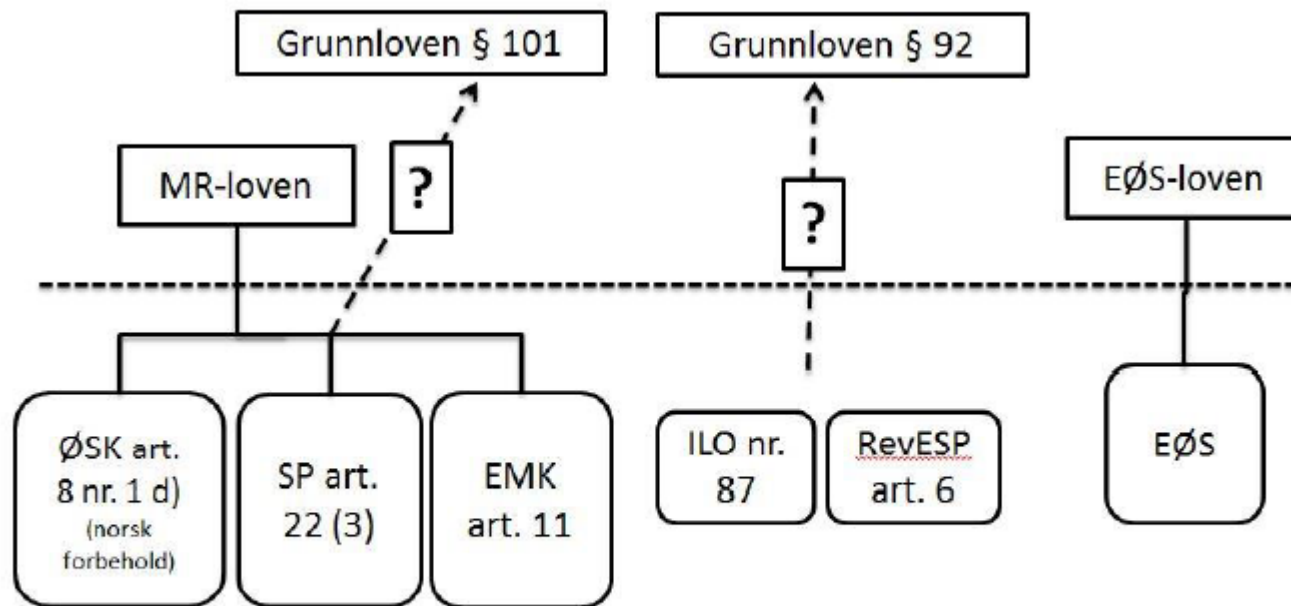
EMD avslutter så gjennomgangen med å presiserer resonnementet ikke kan tas til inntekt for at et system med tvungen lønnsnemnd vil bli ansett proporsjonalt i alle saker der inngrepet er begrunnet i sterke økonomiske hensyn. Saken her var ekstraordinær.

Streikerrett i Norge og i Europa

EMK – gjennomslag i norsk rett

Figur: forholdet mellom folkerett og norsk rett.

Streikerett i Norge og i Europa

- <https://www.youtube.com/watch?v=X1N7C-ltWUw>

Havnearbeidere i Frankrike

Havnearbeidere i Tromsø

Høyesterett om Grunnloven § 92

Holship – HR-2016-2554

– Anførsel

grunnlovs trinnhøyde. Som grunnlag for dette har det særlig vært vist til at flertallet i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité i Innst. 186 S (2013–2014), side 22 uttaler at henvisningen til internasjonale menneskerettskonvensjoner i Grunnloven § 92 tar sikte på å hindre "misforståelser om hvilke internasjonale menneskerettigheter som har grunnlovs rang".

– Premiss

På denne bakgrunn finner jeg det klart at Grunnloven § 92 ikke kan tolkes som en inkorporasjonsbestemmelse, men må forstås som et pålegg til domstolene og andre myndigheter om å håndheve menneskerettighetene på det nivå de er gjennomført i norsk rett.

Høyesterett om Grunnloven § 101

Holship – HR-2016-2554-P (avsn. 81):

Ved fastleggelsen av retten til organisasjonsfrihet etter Grunnloven § 101 første ledd er det naturlig å ta utgangspunkt i retten til organisasjonsfrihet etter EMK artikkel 11. På samme måte som Grunnloven § 102 om rett til privatliv er § 101 første ledd utformet med blant annet den tilsvarende rett etter EMK som forbilde, jf. Dokument 16 (2011–2012) Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i grunnloven, side 163 ff., jf. Innst. 186 S (2013–2014), side 26–27.

Streikeretten fikk grunnlovsværn

(Demir)
Yapi-Yol Sen
RMT
Ognevenko

Høyesterett

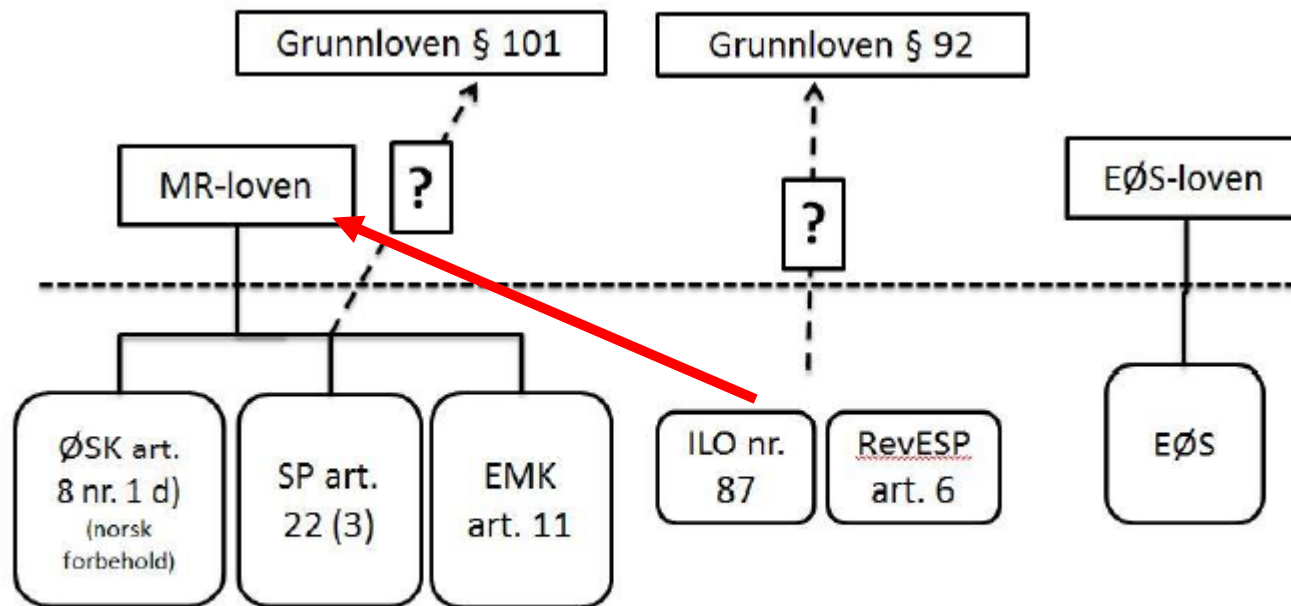
Holship-saken

Grunnloven § 101

Streikerett – ILO og EMD

Figur: forholdet mellom folkerett og norsk rett.

Begrensninger på streikeretten

ILO

- **Observations CEACR – adopted 2013**
- Sanctions for industrial action
- ...
- The Committee raised the concern at the time that the omnipresent threat of an action for damages that could bankrupt the union, possible in the light of the *Viking* and *Laval* judgments, created a situation **jeopardizing the exercise of the rights under the Convention**. In this specific case, the Committee is **deeply concerned** that the union in question has been held liable for an action that was lawful under national law and for which it could not have been reasonably presumed that the action would be found to be in violation of European Law. The Committee recalls that imposing sanctions on unions for leading a legitimate strike is a grave violation of the principles of freedom of association.

EMK

- Uklar rekkevidde av unntaket etter nr. 2
- Ingen avgjørelser / uttalelser som retter seg mot avgjørelser/lovendringer i etterkant av avgjørelser fra EU-domstolen (med unntak av Bosphorus)

Begrensninger

Kan det påvises noen forskjell?

EMD i OFS og RMT

ILOs ekspertkomite i

- General Report (2010) – BALPA
- General Survey (2012) – (EU-dl i Viking og Laval)

Begrensninger

Kan det påvises noen forskjell?

128. In this context, the Committee has noted with concern the potential impact of the recent case law of the Court of Justice of the European Communities (CJEC) concerning the exercise of the right to strike, and particularly the fact that in recent rulings the Court has found that the right to strike could be subject to restrictions where its effects may disproportionately impede an employer's freedom of establishment or freedom to provide services.²⁷⁶ In a communication dated 29 August 2011, the European Trade

ILO General Survey fra Ekspertkomiteen (2012)

Begrensninger

Kan det påvises noen forskjell?

With respect to the matter raised by BALPA, the Committee wishes to make clear that its task is not to judge the correctness of the ECJ's holdings in *Viking* and *Laval* as they set out an interpretation of the European Union law, based on varying and distinct rights in the Treaty of the European Community, but rather to examine whether the impact of these decisions at national level are such as to deny workers' freedom of association rights under Convention No. 87.

The Committee observes that when elaborating its position in relation to the permissible restrictions that may be placed upon the right to strike, it has never included the need to assess the proportionality of interests bearing in mind a notion of freedom of establishment or freedom to provide services. The Committee has only suggested that, in certain cases, the notion of a negotiated minimum service in order to avoid damages which are irreversible or out of all proportion to third parties, may be considered and if agreement is not possible the issue should be referred to an independent body (see 1994 General Survey on freedom of association and collective bargaining, paragraph 160). The Committee is of the opinion that there is no basis for revising its position in this regard.

Lev
for
marer

ILO General Survey fra Ekspertkomiteen (2010)